

Voor de planperiode 2010-2015 worden in het Waterplan diverse maatregelen genoemd. Dit zijn het passeerbaar maken van sluizen, het actualiseren van onderzoek naar de vervuilde waterbodem en een onderzoek naar de lozing van de rioolwaterzuiveringsinstallatie in Heerde. Niet alle doelen kunnen in deze planperiode worden gehaald. Voor de periode na 2015 is in het Waterplan door Waterschap Veluwe een stelpost opgenomen voor het saneren van het gehele Apeldoorns Kanaal. Bij deze stelpost zijn geen bedragen genoemd.

In maart 2009 heeft er een Gelders Debat over het Apeldoorns Kanaal plaatsgevonden. Vanuit de regio is nadrukkelijk aangegeven dat het Apeldoorns Kanaal van waarde is en een nieuwe impuls dient te krijgen. Mede naar aanleiding van dit debat is in de vergadering van uw Staten op 29 april 2009 een motie aangenomen. In deze motie is aan ons college verzocht om:

- in samenwerking met de regiogemeenten en de Stuurgroep Apeldoorns Kanaal een studie te doen naar de planologische, economische, ecologische en financiële haalbaarheid van het (gefaseerd) bevaarbaar maken van het Apeldoorns Kanaal in samenhang met gebiedsontwikkeling langs het Apeldoorns Kanaal;
- inzicht te geven in de ontwikkelingsmogelijkheden en de (financiële) uitvoerbaarheid van het bevaarbaar maken voor het stuk tussen Hattem en Apeldoorn, opgeknipt in twee fasen (Hattem tot Wapenveld en Wapenveld tot Apeldoorn);
- de resultaten hiervan medio oktober 2009 aan de Staten te presenteren.

Aanpak gebiedsontwikkeling

Vanuit het programma Gelderse Gebiedsontwikkeling hebben wij ons nader verdiept in de gebiedsopgave en mogelijke oplossingsrichtingen daarvoor. Wij hebben in oktober 2009 een notitie opgesteld over de uitvoering van deze motie. In deze notitie (PS2009-812) hebben wij aangesloten bij het toekomstperspectief en de visie waarmee de bestuurders verenigd in de Stuurgroep Apeldoorns Kanaal zich konden vinden. Het Apeldoorns Kanaal functioneert in dat toekomstperspectief als katalysator om ambities op het gebied van recreatie, toerisme en werkgelegenheid, ecologie, vastgoedwaarde en cultuurhistorie mogelijk te maken.

In onze aanpak spelen de volgende aspecten een rol.

Het Apeldoorns Kanaal maakt onderdeel uit van een groter geheel, van de Veluwerand. Het kanaal is geen landschap op zich, maar vindt zijn kracht juist in het verbeteren van de verbinding tussen de Veluwe en de IJssel.

Wij sluiten aan bij de ontwikkelingsvisie van de Stuurgroep Apeldoorns Kanaal getiteld "Apeldoorns Kanaal: Aan de slag" (2006) en zien het Apeldoorns Kanaal als een levend monument waar met de kracht van water belangrijke noties voor een gebiedsontwikkeling gegeven zijn.

De bevaarbaarheid (gemotoriseerde recreatietoervaart) van het Apeldoorns Kanaal is voor ons geen doel op zich. Indien kleinschalige en rustige watersport een kwalitatieve toevoeging is, dan is het varen op het noordelijk pand van het Apeldoorns Kanaal voor ons bespreekbaar.

De ontwikkelingen bij het Apeldoorns Kanaal kunnen langs twee sporen plaatsvinden. Bij het autonome spoor gaat het om ruimtelijke ontwikkelingen, die zich zelfstandig ontwikkelen, meer van lokale aard zijn en waarin een reactieve houding van de provincie past. Een proactieve houding van de provincie is meer op zijn plaats bij ruimtelijke ontwikkelingen die van provinciaal belang zijn en waarbij de provincie een trekkers- maar ook een stimulerende rol kan vervullen. Dit is het tweede, het initiërende spoor.

De provincie kan dan het initiatief nemen in een gebied rondom het Apeldoorns Kanaal waar een gebiedsopgave met een provinciaal belang speelt, er voldoende gebiedspotenties zijn voor een zekere haalbaarheid en er draagvlak is bij de betreffende gemeenten. Dit is vooral het geval in de panden 5 en 6. Wij hebben als voorkeur geformuleerd om het proces van gebiedsontwikkeling vanuit deze panden te starten. Het 5e pand omvat het tracé vanaf de Bonenburgersluis in de gemeente Heerde tot de Hezenburgersluis in de gemeente Hattem. Het 6e pand omvat het deel vanaf de Hezenburgersluis tot de monding in de IJssel.

Uw Staten hebben met deze visie voor de aanpak en met deze conclusie ingestemd en zo de basis gelegd voor de uitwerking van deze gebiedsontwikkeling.

Samenwerking en samenhang

In samenwerking met de regio zijn wij vervolgens gestart met de uitwerking van de gebiedsontwikkeling Apeldoorns Kanaal. De bestuurders van de gemeenten Hattem en Heerde en Waterschap Veluwe zijn vooraf geïnterviewd. Verschillende maatschappelijke organisaties uit de regio hebben deelgenomen aan twee workshops en zo een belangrijke input en reflectie geleverd op de ideeën. Ook is de Stuurgroep Apeldoorns Kanaal betrokken bij de gebiedsontwikkeling. Het proces is begeleid door een ambtelijke werkgroep waaraan ook Rijkswaterstaat heeft deelgenomen, als beheer van het 6^e pand.

Parallel aan deze gebiedsontwikkeling is in samenwerking met Waterschap Veluwe een nader onderzoek gedaan naar de kwaliteit van de waterbodem van het 5^e pand van het Apeldoorns Kanaal.

Deze studies zijn afgerond en wij vinden het belangrijk u te informeren over de inhoud daarvan, onze bevindingen en een voorstel te doen over het vervolg.

Samenhang bij deze gebiedsontwikkeling is gezocht met de andere ruimtelijke opgaven die in het gebied spelen. De gemeente Hattem heeft een Ruimtelijk Ontwikkelingsplan opgesteld en is voortvarend begonnen met de uitvoering daarvan. Heerde heeft in 2009 haar Toekomstvisie vastgesteld en werkt nu aan Structuurvisie waarin de uitkomsten van de Agenda Gebiedsontwikkeling Apeldoorns Kanaal meegenomen worden. Ook de nadere besluitvorming over de provinciale opgave voor de hoogwatergeul Veessen-Wapenveld zijn bepalend voor de gemeente Heerde. Daarnaast sluit de gebiedsontwikkeling Apeldoorns Kanaal aan bij de andere provinciale opgaven: Hattemerpoort, (her)ontwikkeling Berghuizer papierfabriek en Wisselsepoort. Dit heeft tot gevolg dat er meerdere functies voor het gebied gelden. Voor de Hattemerpoort gelden bijvoorbeeld ecologische doelen en de functie van robuuste verbinding waarbij rust nagestreefd dient te worden.

Visie voor de ontwikkeling van het 5^e en 6^e pand

De betekenis van het Apeldoorns Kanaal is in de loop der jaren sterk veranderd. Oorspronkelijk had het kanaal een transportfunctie. Nadat deze functie werd beëindigd, verdween ook de levendigheid. Ten opzichte van een eeuw geleden oogt de situatie langs het 5^e en 6^e pand stil, vergeten en soms ook in verval. Het kanaal is weliswaar een markante lijn in het gebied maar valt niet op. Die omgeving speelt in het beeld over het kanaal een belangrijke rol. Het Apeldoorns Kanaal volgt de rand tussen de IJsselvallei en de Veluwe. Op sommige plaatsen zijn nog sporen van oude industriële activiteiten. De sluizen vormen kenmerkende punten. Op andere plaatsen lijkt het Apeldoorns Kanaal uit beeld te zijn verdwenen en wordt het beeld van de omgeving bepaald door bijvoorbeeld de weg liggend langs de gehele lengte van het 5^e pand. Alleen het 6^e pand speelt nu een rol in het netwerk van regionale fiets- en wandelroutes. Het Apeldoorns Kanaal heeft een zeer wisselende relatie met de steden en dorpen die langs het kanaal liggen.

Uit de gebiedsanalyse en de gesprekken met de regio komt naar voren dat de beste kansen voor de ontwikkeling van het gebied rondom het Apeldoorns Kanaal liggen bij het toeristisch recreatieve perspectief van de regio. Dit sluit aan bij de koers die door de regio is ingezet. Het Apeldoorns Kanaal heeft voldoende kansen in dit perspectief. De rijkdom en de diversiteit van de aanwezige landschappen vormen daarbij de belangrijkste kwaliteit die in gezet kan worden. Door aansluiting te zoeken bij het toeristisch recreatieve perspectief kan ook aan de sociaal economische ontwikkeling en de ruimtelijke verbetering een impuls worden gegeven. Het Apeldoorns Kanaal moet een eigen plaats krijgen binnen dit toeristisch recreatieve perspectief. Voorgesteld wordt om twee lijnen te volgen: het kanaal met een eigen rol en tegelijkertijd met een stevig verankering in de omgeving.

Agenda Gebiedsontwikkeling Apeldoorns Kanaal

De visie gebiedsontwikkeling vindt zijn vertaling in maatregelen die er op gericht zijn het Apeldoorns Kanaal terug in beeld te krijgen. Daarbij worden drie aspecten onderscheiden. Allereerst is van belang dat de verontreinigde waterbodem gesaneerd wordt. Deze schone start is een randvoorwaarde voor het draagvlak van de gebiedsontwikkeling in de regio. Met een volledige verwijdering van de vervuiling worden alle opties open gehouden voor de toekomstige ontwikkeling van het gebied. Daarnaast worden maatregelen voorgesteld voor nieuw recreatief gebruik van het Apeldoorns Kanaal. Een stevige inbedding in de omgeving zorgt er verder voor dat het kanaal weer een volwaardig onderdeel wordt van het gebied. In het bijgevoegde document "Het kanaal terug in beeld" is voor het totaal van de maatregelen een indicatieve raming van ruim 13 miljoen euro opgenomen.

De provincie Gelderland en Waterschap Veluwe hebben voor het 5^e pand een onderzoek uit laten voeren naar de mogelijkheden en kosten van de sanering van de vervuilde waterbodem. Ook is een actualisatie van de classificering van de verontreiniging verricht. De verontreiniging in het 5^e pand (circa 84.500 m³) vormt een humaan en een ecologisch risico, waarvoor door middel van borden beheersmaatregelen zijn getroffen. Ten gevolge van die verontreiniging is zwemmen en vissen in het Apeldoorns Kanaal niet toegestaan en wordt de natuurontwikkeling en beleving sterk negatief beïnvloed. De baggerspecie in het 5^e pand is zo sterk verontreinigd dat deze moet worden aangemerkt als "Nooit Toepasbaar". Deze specie is daarmee niet geschikt voor hergebruik. Dit betekent bijvoorbeeld dat het niet toegestaan is de baggerspecie uit dit pand te gebruiken in de dijken van het project hoogwatergeul Veessen-Wapenveld. Voor deze sanering is een belangrijk uitgangspunt dat de verwijderde baggerspecie wordt gestort. Uit onderzoek van Rijkswaterstaat blijkt dat grootschalige (eenvoudige) verwerkingstechnieken aanzienlijk duurder zijn dan storten. De complexe reinigingstechniek met behulp van natte oxidatie is zeker duurder dan storten.

Het zogenaamde 6^e pand maakt ook onderdeel uit van deze gebiedsontwikkeling. Dit is het deel van het kanaal vanaf de Hezenbergersluis tot de monding in de IJssel Dit pand is in beheer bij Rijkswaterstaat. In de jaren 80 van de vorige eeuw heeft een sanering van dit deel van het kanaal plaatsgevonden. Nader onderzoek dient plaats te vinden naar de omvang van eventuele nog aanwezige verontreiniging. Rijkswaterstaat en Waterschap Veluwe voeren thans verkennende besprekingen over de eventuele overgang van het beheer van dit deel van het kanaal naar Waterschap Veluwe. De mate van verontreiniging van de waterbodem van het 6^e pand wordt hierin meegenomen.

De sanering van het Apeldoorns Kanaal maakt de weg vrij voor nieuw gebruik van het Apeldoorns Kanaal. Daarbij wordt gedacht aan het maken van vaarroutes voor kano's en kleinere boten en het aanbrengen van voorzieningen daarvoor.

De relatie met de omgeving wordt versterkt door het aanleggen van wandel- en fietspaden en het ondersteunen door middel van (verkeers)maatregelen. De verbinding met het landschap wordt verbeterd door beplanting aan te brengen of juist weg te halen. De relatie met Hattem, Wapenveld, Hoorn en Heerde wordt ruimtelijk versterkt door het Apeldoorns Kanaal meer te betrekken bij deze kernen en door op een aantal plekken aanvullende voorzieningen aan te brengen.

Provinciale overwegingen

Wij zijn verheugd dat in overleg met de regio een voorstel gedaan is voor de gebiedsontwikkeling van het Apeldoorns Kanaal. In het bijzonder vinden wij het belangrijk dat bij de bestuurlijke partners in het gebied instemming bestaat over de gekozen koers in het rapport. Deze wordt ervaren als een realistische benadering. Er bestaat een positieve grondhouding over de voorgestelde maatregelen. Ook bij de maatschappelijke groeperingen hebben wij ervaren dat er draagvlak is voor de lijn die wordt voorgesteld.

Op een punt bestaat met een aantal maatschappelijke organisaties verschil van inzicht. Dat betreft het vraagstuk van de bevaarbaarheid van het Apeldoorns Kanaal voor gemotoriseerde recreatietoervaart. Wij constateren dat het eindbeeld van een volledig bevaarbaar Apeldoorns Kanaal niet onmogelijk wordt gemaakt met de voorstellen uit de Agenda Gebiedsontwikkeling. Bevaarbaarheid kan naar onze mening op termijn een sluitstuk van de gehele gebiedsontwikkeling Apeldoorns Kanaal zijn. Volledige bevaarbaarheid vereist, afgezien van exploitatielasten, aanzienlijke aanvullende investeringen in de infrastructuur. Wij leggen de prioriteit bij de uitwerking van de maatregelen voorgesteld in de Agenda Gebiedsontwikkeling Apeldoorns Kanaal en vinden het niet opportuun een nadere uitspraak te doen over de bevaarbaarheid van het Apeldoorns Kanaal en over de financiering van de kosten.

Voor het gehele gebied van de Noord Oost IJsselvallei zijn er de provinciale opgaven Hattermerpoort, Wisselsepoort, Berghuizer Papierfabriek, hoogwatergeul Veessen-Wapenveld, Transferium en het Apeldoorns Kanaal. Deze opgaven zijn mede richtinggevend voor de invulling van de gebiedsagenda. Uit bijgevoegde kaart blijkt dat deze opgaven elkaar soms geografisch overlappen en dat in andere gevallen sprake is van een sterke ruimtelijke samenhang, zoals bij de hoogwatergeul en de gebiedsontwikkeling Apeldoorns Kanaal. Het Apeldoorns Kanaal vormt de verbindende schakel tussen al deze opgaven. De voorgestelde maatregelen bij de gebiedsontwikkeling Apeldoorns Kanaal brengt de hoogwatergeul Veessen-Wapenveld meer in verband met de Veluwe en versterkt het toeristisch recreatieve accent dat daar voorbereid wordt. In de toekomst is het van belang dat deze opgaven inhoudelijk en bestuurlijke op een goede manier op elkaar afgestemd blijven. Vanuit de provinciale visie op gebiedsontwikkeling is het wenselijk dat de provincie de regie blijft voeren op deze opgaven.

Wij erkennen het belang van het volledig verwijderen van de verontreinigde waterbodem van het 5^e pand van het Apeldoorns Kanaal. Daarom vinden wij dat bij de keuze van de saneringsvariant niet alleen naar de kosten gekeken moet worden maar ook naar het effect op de mogelijkheden voor de gebiedsontwikkeling.

Voor het uitvoeren van deze maatregel willen wij, vanuit onze rollen als onder meer bevoegd gezag voor sanering, regisseur van gebiedsontwikkeling, en verantwoordelijke voor het Waterplan Gelderland 2010-2015, op korte termijn overleg starten met Waterschap Veluwe. In dat overleg zullen wij aandacht besteden aan de aanleiding en urgentie van de sanering evenals aan de middelen die nodig en bij partijen beschikbaar zijn voor die sanering.

De Agenda Gebiedsontwikkeling Apeldoorns Kanaal zien wij als een verkenning van de potenties van het gebied en de versterking daarvan. Er zijn groepen van maatregelen en projecten gedefinieerd die verder uitgewerkt moeten worden. Bij dat vervolg moeten nadere afspraken gemaakt worden over de programmering, de initiatiefnemers (publiek en/of privaat) en de bereidheid tot financiering van de projecten door de betrokken partijen. Wij willen er naar streven om de genoemde maatregelen in de periode tot en met 2018 uit te laten voeren.

Wij vinden het nu nog te vroeg u een concreet voorstel te doen tot het beschikbaar stellen van provinciale middelen voor deze gebiedsontwikkeling. Anderzijds vinden wij het passend, binnen het profiel van de provincie Gelderland, een nadere uitwerking van de Agenda gebiedsontwikkeling Apeldoorns Kanaal ter hand te nemen. Deze zullen wij financieren met middelen uit het programma Gelderse Gebiedsontwikkeling.

Wij willen uw Staten meegeven de toekomstige provinciale bijdrage van concrete projecten van de gebiedsontwikkeling Apeldoorns Kanaal als integraal onderdeel van de Noord Oost IJsselvallei te betrekken bij de discussie over de provinciale investeringsagenda voor de lange termijn. Voor deze projecten zal ook een bijdrage van overige publieke en private partijen beschikbaar moeten komen.

Voorstel

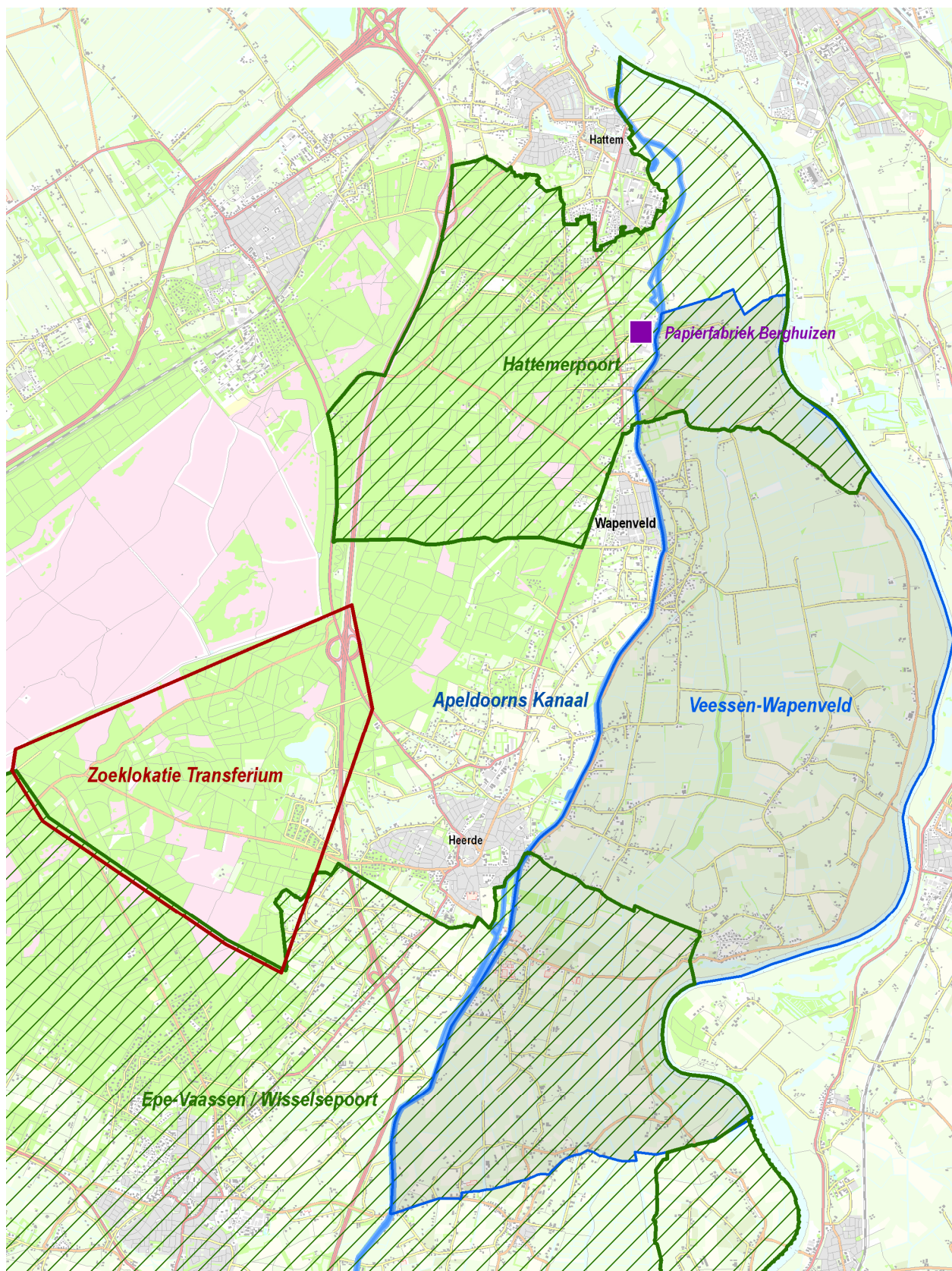
Wij vragen u:

- a kennis te nemen van de Agenda Gebiedsontwikkeling Apeldoorns Kanaal, zoals opgenomen in het document "Het kanaal terug in beeld";
- b in te stemmen met ons voornemen besprekingen te starten met Waterschap Veluwe over de sanering van het 5^e pand van het Apeldoorns Kanaal;
- c in te stemmen met ons voornemen de nadere uitwerking van de Agenda Gebiedsontwikkeling Apeldoorns Kanaal ter hand te nemen.

Wij geven u in overweging de provinciale bijdrage voor concrete projecten van de Agenda Gebiedsontwikkeling Apeldoorns Kanaal als integraal onderdeel van de Noord Oost IJsselvallei te betrekken bij de discussie over de provinciale investeringsagenda voor de lange termijn.

Arnhem, 16 november 2010 - zaaknr. 2010-019330
Gedeputeerde Staten van Gelderland
C.G.A. Cornielje - Commissaris van de Koningin
drs. P.P.L. van Kalmthout - secretaris

+ + + + +

Bijlage: kaart provinciale opgaven in de Noord Oostelijke IJsselvallei